

skolans checklista

MILJÖ- OCH SAMHÄLLS-
BYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Innehåll

Verksamhet och undervisning	6
Energi	9
Kontor och inköp	10
Vatten och rengöring	11
Avfall och avlopp	12
Skolgården	13
Lokaler	14
Skolmåltider, cafeteria mm	15
Uppgifter om energi och resursförbrukning	16

Miljödiplomeringen

Arbetet med checklistan för miljö- och hälsodiplomering inom skolan och förskolan påbörjades i oktober 1997 av Gun Svedman, Ingvar Jundén och Mats Wejdmark.

Den nya reviderade checklistan för skolan har utarbetats och drivs av Naturskolan.

För mer information om något speciellt område kan du ringa till:

Dricksvatten	Tomas Rosén	Vattenverket	08 520 10084
Avlopp	Jörgen Måhlgren	Avloppsreningsverket	08 520 14186
Mat	Ingegerd Olofsson	Kostenheten, skolkontoret	08 520 68158

Ingen kan göra allt men
alla kan göra något.

Naturskolan
Viaskolan
Skolgatan 35-37
149 30 Nynäshamn

Tel
08 520 73565
mats.wejdmark@naturskolan.pp.se

Fax
08 520 38590
robert.lattman@naturskolan.pp.se

Hemsida www.nynashamn.se/natursko

Mobil Mats/Robert
070 6388590/070 6388541

Bakgrund

I Ekokommun Nynäshamns lokala Agenda 21 ingår att varje kommunal förvaltning och bolag ska göra en miljö- och hälsoplan vilket också framgår av den strategiska planen i kommunens mål och budget. Syftet med detta är att bryta ner de övergripande målen i Agenda 21 till konkreta mål för den egna verksamheten. I maj 2003 antogs Barn- och utbildningsnämndens miljö- och hälsoplan för perioden 2003 till 2006.

För att underlätta och strukturera miljöarbetet skall också en **checklista** tas fram för alla verksamheter (Mål och budget, Ekokommun Nynäshamn). ”Checklista för miljöarbete i skolan” är en sådan checklista. Skolans arbete med denna checklista ger en bild av hur långt man nått i miljöarbetet och var det krävs förbättringar.

Varför en checklista?

- Den ger struktur åt miljöarbetet i strävan att nå målen i Barn- och utbildningsnämndens miljö- och hälsoplan 2003-2006
- Den är en hjälp för att nå målen i skolplanen 2003-2006
- Den är ett stöd i strävandena att nå läroplanens (Lpo 94) mål för åk 5 resp 9
- Den synliggör det fantastiska miljöarbete som redan görs och uppmärksammar nya framsteg genom att skolan blir diplomerad
- Den fungerar som kartläggning och inventering av läget
- Den är till hjälp när det ska sättas upp mål genom att direkt föra över punkter som inte ännu uppnåtts från checklistan till en handlingsplan
- De olika rubrikerna kan utgöra en struktur för ansvarsfördelning
- Den är ett dokument att samlas kring och diskutera och göra en gemensam ansträngning för att uppnå skolans mål
- Vid avstämningen innan diplomeringen samlas goda exempel som kan spridas till andra skolor
- Den kompletterar den pedagogiska verksamheten genom att eleverna och personalen genomför konkreta åtgärder och därmed har möjlighet att leva som de lär
- Checklistan är ett smörgåsbord där varje skola väljer de punkter de vill arbeta med utifrån sina förutsättningar och intresse

Checklistan

Checklistan består av 8 rubriker eller områden. Under varje rubrik finns ett antal kriterier eller åtgärds punkter som var och ett ger en poäng om det uppfylls. För att den enskilda skolan skall bli miljödiplomerad krävs att ett visst antal poäng uppnås (poängkrav finns under varje rubrik). Vid diplomerings första året erhålls ett diplom med bronsram. För att driva miljöarbetet framåt höjs poängkraven till år 2 (diplom med silverram) och ytterligare till år 3 då diplommet förgylls av en guldrum.

Observera att de 3 åren inte nödvändigtvis behöver innebära 3 år i tid, de ska istället ses som nivåer att uppnå. Det tredje året (guldnivån) kanske inte uppnås förrän efter 5 år och det första året (bronsnivån) kanske uppnås i samma stund som man gått igenom checklistan och konstaterat att vår skola faktiskt har kommit ganska långt redan nu i miljöarbetet.

För att arbetet skall flyta på från år till år krävs viss framförhållning. Det innebär att när man tar emot diplommet för exempelvis år 1, då skall arbetet med att nå målen för år 2 redan vara igång. Annars riskerar arbetet mot målet att tappa fart och det blir svårt att nå nästa steg. Med hjälp av en handlingsplan beskriver skolan vad som skall göras för att uppnå nästa nivå.

Miljöskola

Skolverket upptäckte i en utvärdering att ett brett genomförande av miljöundervisning saknas. Regeringen har därför beslutat att de skolor som bedriver ett framstående arbete inom miljöområdet skall uppmärksammas genom utmärkelsen miljöskola. Kriterierna för miljöskola gäller skolan som helhet. Ett viktigt mål för skolan är, enligt Skolverket, att utveckla elevernas handlingskompetens för ekologisk hållbarhet. Genom att de praktiskt får omsätta teoretiska kunskaper utvecklas egenskaper som initiativförmåga, fantasi och kreativitet. Det i sin tur ger ett ökat självförtroende som kan utvecklas till ett ansvarsfullt beteende.

I checklistan har Skolverkets kriterier införlivats och har markerats med deras logotyp. Detta är ett sätt att hjälpa de skolor som har som målsättning att bli miljöskola. Läs mer om kriterierna på

www.skolutveckling.se/utvecklingsteman/miljo/miljoskolor

Elevinflytande

Varje år kommer dessutom bästa åtgärd som föreslagits av elever att uppmärksammas. En vandringpokal delas ut till de som genomfört det bästa elevförslag för miljöförbättrande åtgärd.

Anmälan

Den skola som vill arbeta för att bli miljödiplomerad anmäler detta till Naturskolan.

Redovisning

Senast den 30:e april lämnas checklistan till Naturskolan, undertecknat av rektor och skolans miljörepresentant.

Avstämning

Möte stäms mellan representanter från Naturskolan, skolans miljögrupp och skolans rektor där man går igenom checklistan och bifogad dokumentation. Detta är lika mycket en insamling av goda exempel som en kontroll av att alla poäng uppnåtts.

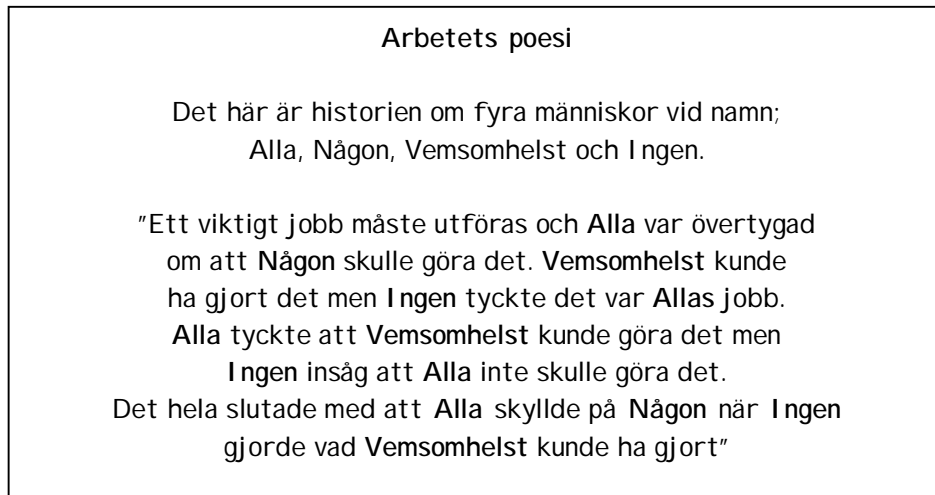
Diplomerings

Under hösten delas diplom ut till de skolor som uppnått poängkraven och vandringpokalen delas ut till den skola som genomfört det bästa elevförslaget på miljöförbättrande åtgärd.

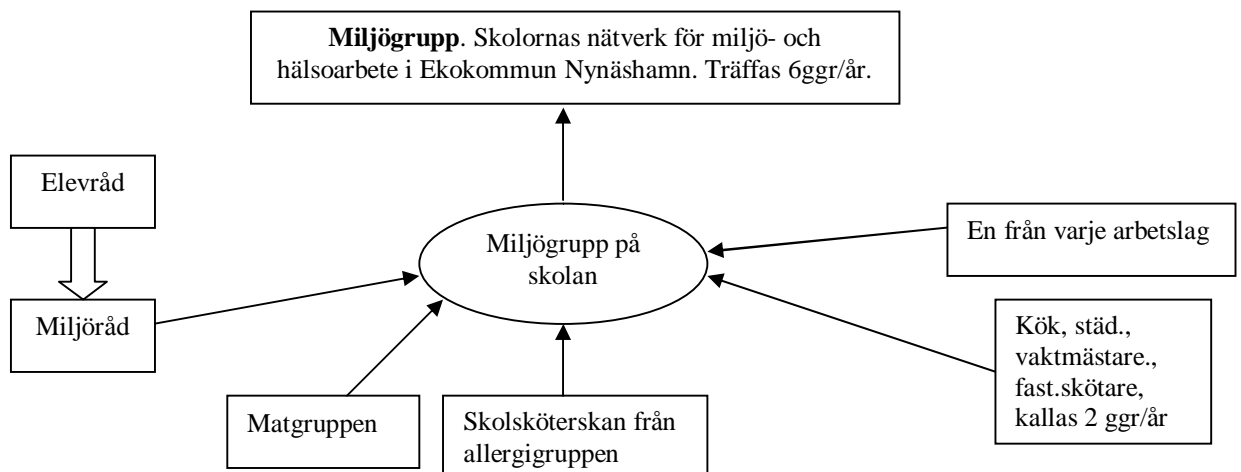
Ansvar för miljöarbetet

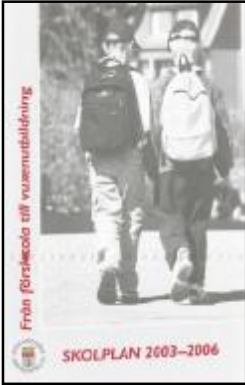
För att arbetet inte skall stanna vid hinder som "arbetets poesi" nedan vill förmedla, bör man sätta namn på de ansvariga för miljöarbetet. Det behövs flera ansvariga personer för de olika områdena i checklistan. En person kan inte ta på sig hela ansvaret för detta arbete.

Huvudansvaret kan däremot läggas på skolans miljögruppsrepresentant. Det är dennes uppgift att samordna och se till att ansvaret sprids till valda personer på skolan. Vissa områden i checklistan kommer att vara ganska självklara med avseende på var ansvaret ska ligga, medan andra områden inte är lika tydliga.

Förslag till organisationsmodell

Verksamhet och undervisning

Mål: Varje enhet arbetar med miljökunskap och miljömedvetande
(Skolplan 2003-2006, Ekokommun Nynäshamn)

Utdrag ur skolans läroplan Lpo 94

1. SKOLANS VÄRDEGRUND OCH UPPDRAG

Skolans uppdrag (s. 7-8)

I all undervisning är det angeläget att anlägga vissa övergripande perspektiv.....Genom ett miljöperspektiv får de (eleverna, vårt förtydligande) möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen bör belysa hur samhället fungerar och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa en hållbar utveckling.

2.1 NORMER OCH VÄRDEN

Mål att sträva mot (s. 10)

Skolan skall sträva efter att varje elev

- visar respekt för och omsorg om såväl närmiljön som miljön i vidare perspektiv.”

2.2 KUNSKAPER

Mål att uppnå i grundskolan (s. 12)

Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola

- känner till förutsättningarna för en god miljö och förstår grundläggande ekologiska sammanhang.

2.8 REKTORS ANSVAR (s. 19)

Rektorn har.....ett särskilt ansvar för att undervisningen i olika ämnesområden samordnas så att eleverna får möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet, ämnesövergripande kunskapsområden integreras i undervisning i olika ämnen. Sådana kunskapsområden är exempelvis **miljö**.....” (vår markering)

	År 1	År 2	År 3
 En årlig handlingsplan (åtgärdsplan) tas fram med mål för miljöarbetet (se mall på sidan 18). (obligatorisk)	☐	☐	☐
Skolan har en miljögrupp där bland annat vaktmästare, städare, matpersonal och en från varje arbetslag ingår. (obligatorisk)	☐	☐	☐
På skolan finns ett miljøråd som sorterar under elevrådet och består av elever och en kontaktlärare (se organisationsmodell s. 5). (obligatorisk)	☐	☐	☐
 Miljöarbetet och därmed miljögruppens och miljørådets strävanden har skolledningens stöd.	☐	☐	☐
 Vi arbetar tematiskt eller ämnesövergripande med miljöfrågor.	☐	☐	☐
 Teoretiska kunskaper om miljö och hållbar utveckling integreras med praktiskt miljöarbete och konkreta miljöåtgärder både inom skolan, lokalt och globalt.	☐	☐	☐
 Miljöarbetet görs gemensamt med alla personalgrupper och föräldrar om så är möjligt.	☐	☐	☐
 En genomgång av skolans miljöpåverkan görs. Den kan sedan ligga till grund för upprättande av handlingsplan.	☐	☐	☐
Under varje läsår genomförs något elevförslag på miljöförbättrande åtgärder (vandringsspokal delas ut till elever för bästa miljöåtgärd).	☐	☐	☐
 Vi arbetar med något arbetsområde från WWF, Svenska Naturskyddsföreningen, Håll Sverige Rent, Rädda Barnen, UNICEF	☐	☐	☐
 Vi har internationellt miljösamarbete med	☐	☐	☐
Någon klass arbetar med något av följande projekt: Butiksväktare för åk 5 (miljö och samhällsbyggnadsförvaltningens projekt)	☐	☐	☐
Bilvårdsväktare för åk 9 (miljö och samhällsbyggnadsförvaltningens projekt)	☐	☐	☐
 Skolan har kontakter med miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen i kommunen.	☐	☐	☐
I skolan finns terrarier eller akvarier som kan användas i undervisningen för att beskriva ekologiska sammanhang eller liknande.	☐	☐	☐
Vi ökar den fysiska aktiviteten hos barn och elever genom att integrera rörelse i den pedagogiska verksamheten.	☐	☐	☐

Naturstudier och andra utomhusaktiviteter ingår i verksamheten där så är möjligt.

Eleverna är delaktiga i planeringen av verksamheten och har ett reellt inflytande över sitt lärande.

Skolan har anmält sitt intresse för att bli "Miljöskola" enligt Skolverkets kriterier.

En utvärdering och uppföljning av miljöarbetet görs varje år.

Personalen har kunskap om de viktigaste miljöproblemen och principerna för ekologisk hållbar utveckling.

Personalen har pedagogisk/didaktisk kompetens inom miljöområdet.

En plan för personalens kompetensutveckling finns.

Insatser görs för att främja elevernas och personalens fysiska och psykiska hälsa samt att främja en god social miljö.

Vi är Grön Flagg-certifierade, det vill säga vi har tilldelats den stora flaggan av Håll Sverige Rent efter att ha nått de fem miljömålen (se www.hsr.se). Naturskolan betalar anmälningsavgiften till Håll Sverige Rent.

Andra vidtagna åtgärder:.....

.....

Summa poäng: _____

Antal möjliga poäng: 26

Krav för miljödiplomering: 11   16   20

Energi

Mål: Energianvändningen är optimal
(Miljö- och hälsoplan, Barn- och utbildningsnämnden 2003-2006)

År 1   År 2   År 3

Vi har lågenergilampor där så är lämpligt.

Vi släcker i alla rum som ej används.

Vi har rörelsedetektorer som reglerar belysningen utomhus och inomhus där det behövs.

Vi håller en inomhustemperatur på högst 20°C. (Varje grads sänkning sänker uppvärmningskostnaden med 5%).

Vi har lägre temperatur under längre ledigheter.

Förnybara energikällor används vid uppvärmning och elproduktion.

Elever konstruerar vindkraftverk, solfångare eller dylikt som driver exempelvis en akvariepump eller annan energikrävande anordning.

Eleverna undervisas om energi och vad som kan göras för att spara energi

Andra vidtagna åtgärder:.....

.....

Summa poäng :   _____   _____   _____

Antal möjliga poäng: 9

Krav för miljödiplomering: 3   4   5

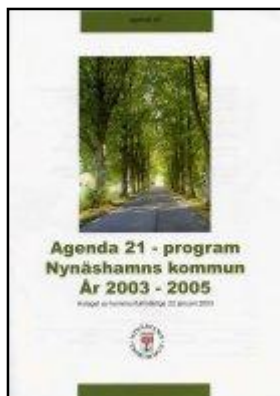

Kontor och inköp

Mål: Miljöhänsyn tas vid inköp och upphandling.
(Miljö- och hälsoplan, Barn- och utbildningsnämnden 2003-2006)

	År 1	År 2	År 3
Tonerkassetter till kopieringsmaskiner är miljömärkta och skickas för påfyllning när de är slut.	☐	☐	☐
Vi väljer kartongmappar i stället för plast vid nyanskaffning.	☐	☐	☐
Datorer är inställda på automatiskt lågenergiläge.	☐	☐	☐
 Miljömärkt material för administration och kontor används.	☐	☐	☐
Endast miljömärkt papper används.	☐	☐	☐
Vi kopierar på båda sidor när det är lämpligt.	☐	☐	☐
 Hushållning med material och varor sker medvetet.	☐	☐	☐
Vi får regelbunden utbildning på kopieringsmaskinen för att förhindra onödig felkopiering.	☐	☐	☐
Tavla eller overhead används vanligen till läxförhör mm i stället för stenciler.	☐	☐	☐
Information läggs ut på First Class istället för att dela ut papper.	☐	☐	☐
Baksidan på begagnat papper används som kladdpapper eller ritpapper (gäller inte papper med känsligt textinnehåll).	☐	☐	☐
Vi vet hur man via datorns skrivarinställningar kan välja dubbelsidig utskrift, lägsta bläckåtgång och svartvit utskrift.	☐	☐	☐
Andra vidtagna åtgärder:.....	☐	☐	☐
.....			
	Summa poäng : _____		
Antal möjliga poäng: 13	Krav för miljödiplomering:	7	9
		11	

Vatten och rengöring

Mål: Minska utsläppen till våra vatten
(Agenda 21-program 2003-2005)

	År 1	År 2	År 3
Vi har installerat snålspolande			
- kranar (munstycke som blandar luft och vatten)	☐	☐	☐
- duschar (munstycke som blandar luft och vatten)	☐	☐	☐
- toaletter	☐	☐	☐
Vi arbetar med vattenexperiment	☐	☐	☐
 Endast miljövänliga disk-, tvätt- och rengöringsmedel används.	☐	☐	☐
Användningen av städkemikalier har kunnat minskas genom städmetoder som tex "mirakeltrasan".	☐	☐	☐
 Regnvatten används där så är möjligt och lämpligt.	☐	☐	☐
 Vi hushåller med vatten.	☐	☐	☐
Andra vidtagna åtgärder:.....	☐	☐	☐
.....			
	Summa poäng :	_____	_____
Antal möjliga poäng: 9	Krav för miljödiplomering :	4	5
			7

Avfall och avlopp

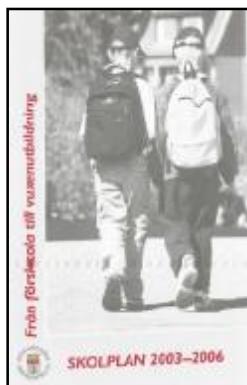
Mål : Minimal mängd sopor går till förbränning och kvaliteten på kommunens avloppsslam är hög.
(Miljö- och hälsoplan, Barn- och utbildningsnämnden 2003-2006)

	År 1	År 2	År 3
 Hela skolan källsorterar i följande fraktioner och lämnar till återvinning:			
- papper (t.ex. tidningar)	☐	☐	☐
- pappersförpackningar (t.ex. mjölkförpackningar)	☐	☐	☐
- plastförpackningar (t.ex. ketchupflaskor)	☐	☐	☐
- glas	☐	☐	☐
- metall och restavfall (t.ex. porslin, konserverburkar)	☐	☐	☐
- lysrör	☐	☐	☐
- batterier	☐	☐	☐
- miljöfarligt avfall (t.ex. färger, lacknafta)	☐	☐	☐
- elektroniskt avfall (t.ex. radio, brödrost, glödlampa)	☐	☐	☐
 Vi har en varmkompost där matrester läggs (antingen för pedagogiskt bruk eller för kompostering av allt matavfall).	☐	☐	☐
 Vi har trädgårdskompost (kallkompost för tex löv och gräs).	☐	☐	☐
Eleverna lär sig vad som får och inte får spolas ner i toaletten och varför.	☐	☐	☐
 Miljöskadliga kemikalier i undervisningen (kemi mm) minimeras och restprodukter från undervisningen tas om hand på ett miljögodkänt sätt.	☐	☐	☐
Andra vidtagna åtgärder:.....	☐	☐	☐
.....			

Summa poäng : _____

Antal möjliga poäng: 14

Krav för miljödiplomering : 9 10 11

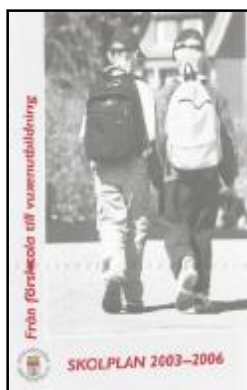

Skolgården

Mål: Allt fler upplever att den fysiska miljön är god.
Den fysiska aktiviteten ska öka bland barnen/eleverna.
(Skolplan 2003-2006, Ekokommun Nynäshamn)

	År 1	År 2	År 3
Säkerhetsrond eller barnskydds rond utförs regelbundet på skolgården.	☐	☐	☐
Skolgården används i undervisningen.	☐	☐	☐
 Skolan gör insatser för att öka den fysiska aktiviteten och skolgården ingår som en viktig del av skolans hälsofrämjande miljö.	☐	☐	☐
På skolgården finns platser som erbjuder lugn och ro.	☐	☐	☐
 På skolgården finns det platser som inbjuder till lek, rekreation, kreativ verksamhet och rörelse.	☐	☐	☐
Vi har en skolgårdsgrupp som arbetar aktivt med utveckling av skolgården	☐	☐	☐
Vi har en levande skolgård med:			
- bärbuskar, fruktträd och odlingar	☐	☐	☐
- fågelbord och fågelholkar	☐	☐	☐
- grillplats	☐	☐	☐
- målad asfalt i undervisningssyfte	☐	☐	☐
- bollplan	☐	☐	☐
 - gröna ytor	☐	☐	☐
Eleverna är ute på rasterna	☐	☐	☐
Minst en gång per läsår arbetar eleverna med att utveckla skolgården.	☐	☐	☐
Andra vidtagna åtgärder:.....	☐	☐	☐
.....			
	Summa poäng : _____		
Antal möjliga poäng: 15	Krav för miljödiplomering :	7	9
		11	

Lokaler

Mål: Allt fler upplever att den fysiska miljön är god.

(Skolplan 2003-2006, Ekokommun Nynäshamn)

	År 1	År 2	År 3
 Ventilationskontroll görs för att säkra god luftkvalitet i alla klassrum.	☐	☐	☐
 Föreskrifter för utsläpp via dragskåp, fläktar mm följs och kontroller sker regelbundet.	☐	☐	☐
 Skolan använder ”intern kontroll” i sitt arbetsmiljöarbete.	☐	☐	☐
 En handlingsplan för arbetsmiljöarbetet finns.	☐	☐	☐
 Alla har möjlighet att delta i arbetet med skolans arbetsmiljöpolicy.	☐	☐	☐
 Miljön inne är estetiskt tilltalande.	☐	☐	☐
En "allergirond" utförs minst vart tredje år och en handlingsplan upprättas om hur förbättringar ska ske. Handlingsplanen bifogas till denna checklista. Ronden kan göras i samarbete med MSF. Checklista för allergirond finns att hämta på www.nynashamn.se/natursko . Obligatoriskt!	☐	☐	☐
 Elevskyddsombudet deltar på arbetsmiljöronde och allergironde.	☐	☐	☐
 Elevskyddsombuden och eleverna har skolledningens stöd i sitt engagemang för en bra arbetsmiljö.	☐	☐	☐
Elever, eventuellt med elevskyddsombud, gör mätningar vad gäller ljusförhållanden, luftkvalitet, temperatur (max 22°C) och ljudnivå (max 85 dB eller 30 dB för bakgrundsljud) i skolans olika lokaler.	☐	☐	☐
Eleverna arbetar aktivt med att utveckla skolans inomhusmiljö tex genom utsmyckning och genomförande av olika förslag för ökad trivsel.	☐	☐	☐
Egna vidtagna åtgärder:.....	☐	☐	☐

Summa poäng : _____

Antal möjliga poäng: 12

Krav för miljödiplomering : 5 7 10

Måltider

Mål: Förbättrade kostvanor (Folkhälsoprogram 2003-2005)

	År 1	År 2	År 3	
 Maten som serveras är god och välbalanserad.	☐	☐	☐	
 Engångsartiklar förekommer endast då inga andra alternativ finns.	☐	☐	☐	
 Rutiner finns för att elever med behov av specialkost får denna.	☐	☐	☐	
Vi serverar minst en KRAV-märkt rätt per månad (eller motsvarande).	☐	☐	☐	
Vi köper periodvis följande KRAV- produkter (eller motsvarande):	☐	☐	☐	
Vi serverar minst en vegetarisk måltid per vecka.	☐	☐	☐	
 Ett vegetariskt alternativ finns varje dag.	☐	☐	☐	
I cafeterian finns följande KRAV-godkända alternativ:	☐	☐	☐	
 Skolmaten ingår som en del av skolans pedagogiska och hälsofrämjande verksamhet.	☐	☐	☐	
 Matsalen är funktionell och trivsamt.	☐	☐	☐	
 Kunskapen finns hos elever och personal om samband mellan livsstil och hälsa.	☐	☐	☐	
Skolan verkar för att minska resterna från matsalen genom att:	☐	☐	☐	
Egna vidtagna åtgärder:.....	☐	☐	☐	
	Summa poäng : _____			
Antal möjliga poäng: 13	Krav för miljödiplomering :	6	7	10

Total poängsumma .....

Maximal poäng: 110

År 1

År 2

År 3

Minimisumma för diplomering:

52

67

85

Uppgifter om energi och resursförbrukning

	År 1		År 2		År 3	
	mängd	kostnad (kr)	mängd	kostnad (kr)	mängd	kostnad (kr)
elförbrukning (kWh)						
vattenförbrukning (m ³)						
oljaförbrukning (m ³)						
kopieringspapper						

Checklistan skickas **senast 30 april** till Naturskolan.

Med bifogad checklista som grund vill vi få vår skola miljödiplomerad.

Datum: _____

_____
(Skolans namn)

_____
Underskrift rektor

_____
Underskrift miljögruppsrepresentant

Tips om hemsidor

Hemsidor om miljö, hållbar utveckling och länkar

<http://lanskafferiet.skolverket.se>
www.skolverket.se/skolnet
www.lib.kth.se
www.viron.se
www.miljobokhandeln.com
www.agenda21forum.org
www.hallbarasverige.gov.se
www.slu.se
www.rvf.se
www.worldwatch.org
www.nmc.a.se
www.miljo.regeringen.se
www.umr.se
www.slv.se
www.scb.se
www.eea.dk
www.novator.se/kretslopp
www.naturskola.se
www.returpack.se
www.framtiden.skapas.nu
www.ieh.se

Databas för skolbruk granskat av Skolverket.
 Skolverkets databas med länkar om bl.a. lärande.
 Databas med miljölänkar.
 Naturvårdsverkets hemsida.
 Böcker till salu.
 Om Agenda 21.
 Vad regeringen gör för en hållbar utveckling.
 Lantbruksuniversitetets hemsida.
 Svenska Renhållningsföreningen om avfall.
 Om globala miljöproblem.
 Nätverk för miljöchefer.
 Miljödepartementet.
 Ungdomens miljöriksdag. Hur man påverkar beslut.
 Livsmedelsverket.
 Statistiska Centralbyrån om bl.a. miljöstatistik.
 Miljöinformation från EU.
 Tidningen Kretslopp.
 Naturskoleföreningen med länkar till naturskolor.
 Pantsystemet med burkar och PET-flaskor.
 Gratis studiematerial för mellanstadiet.
 Statens Institut för Ekologisk Hållbarhet.

Miljöorganisationer på Internet

www.hsr.se
www.detnaturligasteget.se
www.greenpeace.org
www.snf.se
www.wwf.se
www.faltbiologerna.se
www.mjv.se
www.krav.se
www.miljomarkarna.org
www.svanen.nu

Håll Sverige Rent
 Det naturliga steget
 Greenpeace
 Svenska Naturskyddsföreningen
 Världsnaturfonden
 Fältbiologerna
 Miljöförbundet Jordens Vänner
 Kontrollföreningen KRAV
 Samarbete mellan de fyra miljömärkena i Sverige
 Svanenmärkningens sida (SIS)

HANDLINGSPLAN FÖR ....**ÅR.....**

OMRÅDE MILJÖPROBLEM	MÅL	HUR SKA VI GÖRA?	VEM SKA GÖRA VAD?	NÄR SKA VI VARA KLARA?	HUR GICK DET?